

Kopsavilkums par pētījumu "Materiālā stimula ietekme uz aizgādībā esošo personu aizgādņa atrašanu"

Pētījums analizē materiālā stimula – aizgādņa pabalsta – ietekmi uz aizgādībā esošo personu aizgādņa atrašanu Rīgas valstspilsētas pašvaldībā. Galvenais pētījuma mērķis bija noskaidrot, vai pabalsta palielināšana ir veicinājusi aizgādņu skaita pieaugumu un kādi ir galvenie faktori, kas ietekmē aizgādņu motivāciju.

1. Pētījuma konteksts un problēma

Aizgādībā esošās personas ir indivīdi ar garīga rakstura vai citiem veselības traucējumiem, kuru interešu un tiesību aizsardzībai ir iecelti aizgādņi. Tomēr ne visos gadījumos iespējams atrast aizgādņi, kas var radīt risku šo personu tiesību un vajadzību nodrošināšanā. Rīgas pašvaldībā bāriņtiesa uzrauga aizgādņu darbību, taču pastāv gadījumi, kad nav iespējams atrast piemērotu aizgādņi.

Galvenais pētījuma jautājums ir par to, vai pabalsta palielinājums ir būtiski ietekmējis aizgādņu skaita pieaugumu, kā arī par aizgādņu motivāciju uzņemties šo pienākumu.

2. Pētījuma metodoloģija

Pētījumā izmantotas gan kvalitatīvās, gan kvantitatīvās metodes, tostarp:

- **Datu analīze** par aizgādņības pabalsta saņēmēju skaita dinamiku pirms un pēc pabalsta palielināšanas.
- **Aizgādņu anketēšana**, lai noteiktu motivāciju un aizgādņa pienākumu izpildi.
- **Intervijas ar sociālajiem darbiniekiem, NVO un bāriņtiesas darbiniekiem**, lai identificētu praktiskas problēmas un iespējamus risinājumus.

3. Galvenie secinājumi

3.1. Aizgādņības izaicinājumi

- Galvenās problēmas, kas apgrūtina aizgādņu atrašanu, ir saistītas ar aizgādņībā esošo personu sociālo portretu – tās bieži ir personas ar garīga rakstura traucējumiem, bezpajumtniecību, atkarībām vai kriminālsodāmību.
- Ja personai nav tuvinieku, ir īpaši grūti atrast aizgādņi. Dažkārt tuvinieki atsakās no šī pienākuma, jo persona ir bijusi agresīva vai iesaistīta kriminālos nodarījumos.
- Sociālie dienesti un bāriņtiesas ziņo, ka nepieciešami strukturēti risinājumi, piemēram, profesionāla aizgādņības pakalpojuma izveide.

3.2. Pabalsta palielināšanas ietekme

- **Pabalsta palielināšana (no 28.46 līdz 50 eiro, ja persona dzīvo mājās, un no 14.23 līdz 25 eiro, ja persona atrodas institūcijā) būtiski neietekmēja aizgādņu skaita pieaugumu.**
- Statistiskā analīze parādīja, ka aizgādņu skaits pēc pabalsta palielinājuma nav būtiski mainījies.
- 85% anketēto aizgādņu norādīja, ka pabalsta palielinājums nav bijis izšķirošs faktors viņu lēmumā kļūt par aizgādni.

3.3. Aizgādņu motivācija

- 94% aizgādņu ir personas tuvinieki (vecāki, vecvecāki, brāļi/māsas), un viņu galvenā motivācija ir morāls pienākums, nevis finansiāls stimuls.
- 71% aizgādņu ir vecāki vai vecvecāki, bet tikai 4% aizgādņu nav radniecīgi saistīti ar aizgādībā esošo personu.
- Daļa aizgādņu rūpējas par vairākām personām, taču viņu motivācija uzņemties šo pienākumu nav skaidra.

3.4. Iespējamie risinājumi

- **Profesionāla aizgādņa amata izveide pašvaldībā** – vairāki eksperti un sociālie darbinieki uzskata, ka nepieciešams algots aizgādnis, kurš profesionāli pilda šo funkciju.
- **Aizgādņu piesaistes sistēmas uzlabošana** – pašvaldībai jāveido aktīvāka aizgādņu atlases un apmācības sistēma, lai novērstu situāciju, ka personas paliek bez aizgādņa.
- **Stingrāka uzraudzība pār aizgādņu darbību** – lai novērstu iespējamu aizgādņu ļaunprātīgu rīcību, nepieciešams uzlabot kontroli pār viņu pienākumu izpildi.

4. Nobeigums

Pētījums pierādīja, ka aizgādņu trūkums ir komplekss jautājums, kas nav tieši saistīts ar pabalsta apmēru. Galvenais faktors, kas ietekmē aizgādņu atrašanu, ir aizgādībā esošo personu sociālais portrets un sarežģītās situācijas, ar kurām aizgādņiem jāsaskaras. Tāpēc nākotnē jāapsver profesionālas aizgādņības sistēmas izveide un sistemātiska pieeja aizgādņu piesaistei un apmācībai.